

کتاب در سنامه‌ی درس نهم

حضرت مهدی(ع) در سپیده دم نیمه شعبان ۲۵۵ هـ.ق در سامرا متولد شدند و تا ۲۶۰ هـ.ق در کنار پدرشان زندگی کردند.

کتاب اقدامات امام حسن عسگری در مورد امام زمان(ع):

۱. ایشان را از گزند حاکمان عباسی که تصمیم بر قتل وی داشتند، حفظ نماید؛
۲. ایشان را به بعضی از یاران نزدیک و مورد اعتماد نشان می‌داد و به عنوان امام بعد از خود معرفی می‌کرد؛

دو
دوره
غیبت
امام
زمان

۱. غیبت صغری:

- ✓ از شهادت امام عسگری(ع) در ۲۶۰ هـ آغاز امامت امام زمان(ع) است و تا سال ۳۲۹ هـ به مدت ۶۹ سال طول کشید و غیبت صغری نام دارد.
- ✓ در این دوره امام(ع) از طریق نواب اربعه یا نواب خاص با پیروان خود در ارتباط بود.
- ✓ شش روز مانده به درگذشت آخرین نایب امام(ع) نامه‌ای به ایشان نوشت که پس از وی جانشینی نیست و مرحله دوم غیبت آغاز شده است.

۱. غیبت کبری:

- ✓ از سال ۳۲۹ هـ آغاز شده و تاکنون ادامه دارد. به دلیل طولانی بودن این دوره از غیبت، آن را غیبت کبری نامیده‌اند.
- ✓ در غیبت کبری از مسئولیت‌های امامان(ع) فقط ولایت معنوی با امام زمان(ع) است و مرجعیت دینی و ولایت ظاهری با فقها و علماست.

کتاب غیبت امام زمان(ع):

- ✓ خداوند نعمت هدایت را با وجود انبیاء و اولیای خود کامل کرد و راه رسیدن به رستگاری را برای انسان‌ها هموار کرد. پیامبر(ص) خود و امام علی(ع) را پدران امت معرفی کرده‌اند؛ اما فرزندان ناسپاس قدر پدران خود را ندانسته و یازده تن از آنان را شهید کردند.
- ✓ عاملان شهادت امامان(ع) ————— عاملان اصلی: حاکمان ظالم و غاصب بنی‌امیه و بنی‌عباس
- ✓ مردم نیز به دلیل تسلیم شدن و عدم مبارزه و ترک امر به معروف و نهی از منکر در شهادت تأثیر داشتند.
- ✓ اگر مردم با حاکمان مبارزه می‌کردند، خلافت در اختیار امامان(ع) قرار می‌گرفت و جامعه بشری بیشتر در مسیر صحیح کمال پیش می‌رفت.
- ✓ علت سخت‌گیری حاکمان بنی‌عباس به امام دهم و یازدهم: مطلع بودن از اخبار پیامبر(ص) و سایر امامان(ع) درباره قیام امام زمان(ع) علیه ظلم به دلیل وجود همین اخبار که امام مهدی مأموریتی از جانب خدا دارد، حاکمان بنی‌عباس درصدد بودند به محض تولد ایشان را به قتل برسانند.
- ✓ نتیجه: خداوند حجت خود را از نظرها پنهان کرد و تا فراهم آمدن شرایط برای تشکیل حکومت جهانی ادامه دارد طوری که نه تنها مسلمین بلکه جامعه انسانی شایستگی درک ظهور و بهره‌مندی کامل از وجود ایشان را پیدا کند.

علت غیبت امام زمان(ع) در آیات و روایات

حضرت علی(ع): زمین از حجت خدا خالی نمی‌ماند اما خدا به خاطر ستمگری انسان‌ها و زیاده‌روی در گناه آنان را از وجودش بی‌بهره می‌کند؛
آیه: (انفال/۵۳): ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَىٰ قَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

کتاب چگونگی رهبری و امامت حضرت مهدی(عج) در عصر غیبت:

- ✓ غیبت در مقابل ظهور است نه حضور. امام از نظرها غایب است یعنی ظاهر نیست ولی حضور دارد. ایشان چون خورشید پشت ابر خیر می‌رسانند؛
- ✓ حدیث در این زمینه: حضرت علی(ع): حجت خدا در میان مردم حضور دارد، از معابر و خیابان‌ها عبور می‌کند ... به نقاط مختلف جهان می‌رود، سخن مردم را می‌شنود و بر جماعت مردم سلام می‌کند. می‌بیند و دیده نمی‌شود، تا اینکه زمان ظهور و وعده الهی و ندای آسمانی فرا رسد؛ آن روز، روز شادی فرزندان علی(ع) و پیروان اوست.

به دلیل غایب بودن، بهره‌مندی از امام(ع) کاهش می‌یابد. مانند خورشید پشت ابر

بخش اصلی رهبری امام زمان(عج) مربوط به ولایت معنوی ایشان است. زیرا نیازمند ظاهر بودن بین مردم نیست به اذن خداوند از احوال انسانها آگاه است و افراد مستعد به ویژه شیعیان را از امدادهای معنوی برخوردار می‌سازد.

نمونه‌های ولایت معنوی
امام زمان(عج)

نامه امام زمان(ع) به
شیخ مفید(ره)

نتیجه‌گیری از نامه به
شیخ مفید(ره)

- ✓ هدایت باطنی افراد؛
- ✓ حل بعضی از مشکلات علمی علما؛
- ✓ خبر دادن از پاره‌ای رویدادها؛
- ✓ دستگیری از درمندگان؛
- ✓ شفای بیماران؛
- ✓ دعا برای مؤمنان؛

ما از اخبار و احوال شما آگاهییم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده نیست. ما در رسیدگی و سرپرستی شما کوتاهی نمی‌کنیم. یاد شما را از خاطر نمی‌بریم که اگر جز این بود، دشواری‌ها و مصیبت‌ها بر شما فرود می‌آمد و دشمنان شما را ریشه کن می‌کردند؛

- ✓ امام(ع) هم اکنون سرپرست، حافظ و یاور مسلمانان است؛
- ✓ دوره غیبت، دوره عدم رهبری امام(ع) نیست بلکه رهبری حقیقی مسلمانان هم‌اکنون با ایشان است اما انسان‌های عادی آن را درک نمی‌کنند

ک طرح خاص پیامبران(ع) برای تحقق وعده‌های الهی:

گرچه مستکبران نخواهند ولی روزی جامعه بشری آماده پذیرش حق خواهد بود و یک ولی الهی ظهور می‌کند و حکومت جهانی و عادلانه‌ای تشکیل می‌دهد؛ (عقیده اصلی پیامبران الهی است - اما تعلیمات همه پیامبران جز پیامبر اسلام(ص) دستخوش دگرگونی شد) اتفاق نظر همه ادیان: اصل الهی بودن پایان تاریخ و ظهور ولی خدا برای برقراری حکومت جهانی؛

ک موعود در اسلام:

- ✓ مسلمانان معتقدند: در آخرالزمان منجی ظهور خواهد کرد و جهان را به نهایت عدل خواهد رساند و او امام مهدی(ع) از نسل پیامبر(ص) است.
- ✓ شیعیان معتقدند: طبق سخنان صریح پیامبر(ص) و ائمه(ع)، دوازدهمین امام و فرزند امام حسن عسگری(ع) است و با توجه خاص خدا به حیات خود ادامه می‌دهند تا اینکه به اذن خدا ظهور و حکومت جهانی تشکیل دهد؛
- ✓ اهل سنت معتقدند: حضرت مهدی(عج) از نسل پیامبر(ص) و حضرت فاطمه(س) است اما هنوز به دنیا نیامده است.

فایده مشخص بودن پدر و مادر امام زمان(ع) ← توسط مردم هوشیار هر ماجراجوی فریبکار که بخواهد خود را موعود معرفی کند، شناخته می‌شود.

فواید اعتقاد به
زنده بودن امام
زمان(عج)

اول: پیروان، امام را حاضر و ناظر یافته و می‌توانند خواسته‌های خود را با امام(ع) در میان بگذارند و برای رضایت ایشان تلاش کند.

دوم: جامعه به صورت‌های گوناگون از هدایت‌های امام و ولایت معنوی ایشان برخوردار می‌گردد؛

ک مسؤولیت‌های منتظران:

۱. تقویت معرفت و محبت به امام(عج)

- کسانی که معرفت به این مطلب پیدا کرده‌اند که پیامبر و امام از پدر و مادر به مؤمنان مهربان‌ترند، محبت بیشتری به پیامبر و امام دارند.
۱. پیامبر(ص) ضمن معرفی همه‌ی امامان(ع) در مورد امام عصر(ع) می‌فرماید: «هرکس که دوست دارد خدا را در حال ایمان کامل و مسلمانی مورد رضایت او ملاقات کند، ولایت و محبت امام عصر(ع) را بپذیرد» (پذیرش ولایت و محبت: علت / ملاقات: معلول)
 - ✓ عوامل(علتها) مؤثر در معرفت و محبت به امام(معلول) و از بین رفتن تردیدها(معلول):
 ۱. شناخت جایگاه امام در پیشگاه الهی؛ ۲. آشنایی با شیوه حکومت‌داری امام در هنگام ظهور؛ ۳. آشنایی با صفات ایشان در روایات؛

۲. پیروی از امام عصر(عج)

- پیامبر(ص) می‌فرماید: «خوشا به حال کسی که به حضور «قائم» برسد، درحالی که پیش از قیام او نیز پیرو او باشد»
- ✓ آنچه پیروان دنبال آن هستند: ۱. مراجعه به عالمان دین؛ ۲. عمل به احکام فردی و اجتماعی؛ ۳. مقابله با طاغوت؛
 - ✓ نشانه‌ها(علائم) پیروی از امام عصر(ع): تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت و برکنار کردن حاکمان ستمگر؛

۳. آماده کردن خود و جامعه برای ظهور

✓ منتظر عصر غیبت را عصر آماده باش برای یاری امام می‌داند و خود را سرباز امام به حساب می‌آورد. هر لحظه منتظر ندای امام برای فراخواندن مردم برای پیوستن به حق است.

✓ امام علی(ع) در مورد بیعت کنندگان با امام زمان(عج): امام با این شرط با آنان بیعت می‌کند:

۱. در امانت خیانت نکنند؛ ۲. پاک‌دامن باشند؛ ۳. اهل دشنام و کلمات زشت نباشند؛ ۴. به ظلم و ستم خونریزی نکنند؛ ۵. به خانهای هجوم نبرند؛ ۶. کسی را به ناحق آزار ندهند؛ ۷. ساده زیست باشند و بر مرکب‌های گران قیمت سوار نشوند؛ ۸. لباس‌های فاخر نپوشند؛ ۹. به حقوق مردم تجاوز نکنند؛ ۱۰. به یتیمان ستم نکنند؛ ۱۱. دنبال شهوت رانی نباشند؛ ۱۲. شراب ننوشند؛ ۱۳. به پیمان خود عمل کنند؛ ۱۴. ثروت و مال را احتکار نکنند؛ ۱۵. در راه خدا به شایستگی جهاد نمایند؛

✓ کسانی که ویژگی‌های مذکور را هنگام ظهور دارند: کسانی هستند که قبل از ظهور آن حضرت، در صحنه‌های فعالیت‌های اجتماعی و نبرد دائمی حق و باطل، در جبهه حق حضوری فعال داشته باشند و با ایستادگی در مقابل شیاطین درون و برون، ویژگی‌هایی چون شجاعت، عزت نفس و پاک‌دامنی را در خود پرورانده باشند؛

✓ آنکس که در عصر غیبت تنها با گریه و دعا سرکند و در نبرد حق‌طلبان علیه مستکبران حضور نداشته باشد در روز ظهور به علت عدم آمادگی مانند قوم حضرت موسی(ع) به حضرت مهدی(عج) خواهند گفت: «تو و پروردگارت بروید و بجنگید ما اینجا می‌نشینیم»

✓ پویایی شیعه طبق اعتقاد برخی جامعه‌شناسان:

۱. گذشته سرخ: اعتقاد به عاشورا د آمادگی برای شهادت و ایثار؛ ۲. آینده سبز: انتظار برای سرنگونی ظالمان و گسترش عدالت؛

✓ یاران امام زمان(عج) پیشتازان تحول جهانی و سازندگان تمدن اسلامی‌اند؛

✓ هسته مرکزی آنان ۳۱۳ نفر به تعداد یاران پیامبر(ص) در جنگ بدر هستند و به فرمایش امام باقر(ع)، ۵۰ نفر زنان هستند و اکثرشان جوانان

۴. دعا برای ظهور امام(عج)

امام علی(ع) می‌فرماید: «منتظر فرج الهی باشید و از لطف الهی مأیوس نشوید و بدانید که محبوب‌ترین کارها نزد خداوند، انتظار فرج است»

✓ از برترین اعمال در زمان غیبت در انتظار ظهور بودن است: علت: فرج و گشایش واقعی برای دینداران با ظهور حاصل می‌شود؛

✓ دعا برای ظهور امام عصر(عج) لازمه انتظار فرج است؛

کعبه زمان ظهور امام زمان(ع) ۱. ناامیدی مردم جهان از همه مکتب‌های الهی و مدعیان برقراری عدالت در جهان.

۲. جلب شدن دل‌های مردم به سوی منجی به دنبال تبلیغی که منتظران واقعی کرده‌اند.

کعبه قبل از تشکیل حکومت جهانی بیشتر مردم با شنیدن ندای امام و طرفدارانش با شوق به سوی می‌شتابند.

مستکبران و ظالمان در مقابل امام می‌ایستند و در نهایت شکست می‌خورند.

با تشکیل حکومت جهانی همه اهداف انبیا تحقق می‌یابد. برخی از آن‌ها عبارتند از (اهداف جامعه مهدوی):

۱. عدالت گستری

✓ احادیث مرتبط (بر اساس محتوا):

۱. پیامبر(ص): «با ظهور امام عصر(ع)، زمین از عدل و قسط پر می‌شود همانطور که از ظلم و جور پر شده است»

۲. امام باقر(ع): «مسوات به حدی می‌رسد که نیازمندی برای دریافت زکات نمی‌ماند» (بیانگر وضعیت اقتصادی پس از ظهور)

✓ در جامعه مهدوی قطب مرفه و قطب فقیر و طبقه مستکبر و طبقه مستضعف وجود ندارد.

۵. فراهم شدن زمینه رشد و کمال

(از همه مهم‌تر)

✓ زمینه تکامل همه افراد فراهم است.

✓ بهتر بندگی کردن خدا.

✓ تربیت فرزندان صالح

✓ خیرخواهی نسبت به دیگران

✓ نتیجه: رسیدن انسان‌ها به هدف خلقت

۴. امنیت کامل

✓ آن زمان اگر کسی شرق

تا غرب، شب یا روز، مرد

یا زن، به تنهایی حرکت

کند، احساس ناامنی

نمی‌کند.

(از دزدی اموال خبری نیست)

۳. شکوفایی عقل و علم

✓ زمان کامل شدن

عقل‌های آدمیان است.

✓ علت این کامل شدن

لطف و توجه ویژه

امام(ع) است

۲. آبادانی

✓ فراگیری برکت و آبادانی در

همه سرزمین‌ها

✓ مثال: سرزمین‌های بین عراق و

شام که بیشتر آن در حال

حاضر کویری است، آن زمان

سرسبز و خرم خواهد شد.

ترجمه و نکات آیات درس نهم

۱- (انفال/۵۳): ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾

ترجمه: این بدان سبب است که خداوند تغییر نمی‌دهد نعمتی را که بر قومی ارزانی داشته مگر آنکه آن‌ها تغییر دهند وضع خویش را و اینکه خداوند شنوای داناست.

پیام و نکات مشترک هر دو آیه :

۱. طبق آیه تغییر و تحول در جامعه، قوانین و سنت‌های خاص خود را دارد که باید بدان‌ها توجه کرد. (لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ)

۲. طبق آیه علت غیبت خود مردم هستند. (رفتار مردم نه نفسانیات)

۳. طبق آیه نعمت‌دهی خداوند مقدم بر رفتار انسانها می‌باشد؛ (لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا)

۲- (نور/۵۵): ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ

لَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ حَوْفِهِمْ أَمَنًا يُعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا﴾

ترجمه: خداوند وعده داده به کسانی از شما که ایمان دارند و عمل صالح انجام می‌دهند که آنان را جانشین در زمین قرار دهد همان طور که قبل از آنان کسانی را جانشین قرار داد و برای آنان دینشان را مستقر سازد که برای آن‌ها پسندیده است و بپوشان آن‌ها را به ایمنی مبدل گرداند به گونه ای که مرا بپرستند و چیزی را شریک من نگیرند.

پیام و نکات :

۱. طبق آیه خداوند به مؤمنانی که اعمال صالح دارند ۴ وعده داده است (به ترتیب) :

۱. جانشینی در زمین (لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ...): ۲. استقرار دین و اندیشه مورد رضایتشان (لَيُمَكِّنَنَّ...): ۳. تبدیل ترس و ناامنی به امنیت (لَيُبَدِّلَنَّهُمْ...):

مورد چهارم نتیجه و ثمره سه مورد قبلی می‌باشد: ۴. پرستش خدا زدوده شدن شرک (يُعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا)

۳- (قصص/۵): ﴿وَوُثِّدُ أَنْ تَمَنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أُمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ﴾

ترجمه: و می‌خواهیم منت بگذاریم بر کسانی که در زمین ناتوان شمرده شده‌اند و آنان را پیشوایانی قرار دهیم و آنان را وارث قرار دهیم.

پیام و نکات :

۱. دو منت خداوند بر مستضعفین (ضعیف شمرده شدگان) به ترتیب :

۱. پیشوا (امام) قرارشان می‌دهد (نَجْعَلَهُمْ أُمَّةً)؛ ۲. آنان را وارث زمین می‌گرداند (نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ)؛

۴- (انبیاء/۱۰۵): ﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾

ترجمه: و قطعاً در زبور بعد از تورات نوشته‌ایم که زمین را بندگان صالح من به ارث می‌برند.

پیام و نکات :

۱. آیه نشان می‌دهد سایر پیامبران نیز از آینده تاریخ سخن گفته‌اند (طرح خاص پیامبران در مورد آینده تاریخ)

۲. منظور از زبور، کتاب دعاهای حضرت داود (ع) و ذکر، تورات حضرت موسی (ع) می‌باشد: (بیانگر اتفاق نظر ادیان در مورد منجی)